

Георги Томов

Не беше тук и си отиде

София, 2013

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на автора и на „Изток-Запад“.

© Георги Томов, автор, 2013
© Издателство „Изток-Запад“, 2013

ISBN 978-619-152-244-6

HE

ГЕОРГИ ТОМОВ

BEUUE

TYK

U CU

OTUAE

Съдържание

Предговор.....	7
<i>Христо Блажев</i>	
Пан Шветлан Железния	9
Бадири.....	33
Хамстер с дурасел.....	41
Така си беше	45
Перуански джаз.....	57
Саркис.....	67
Лош.....	83
Априлци	95
Терпентин.....	103
Фуджи.....	115
Балъците умират на разсъване	123
Залез	133
Не беше тук и си отиде	157
Карък	165
Камъче в обувката.....	171
Червени карамфили.....	183
Рускинята	193

Хазарт.....	203
Angel for Man	217
Господ Господ те обича обича	229
Годината на орангутана	251

Предговор

Връцете ви е третото заглавие от библиотека „Гравитация“, след като „Самира“ на Боримир Дончев-Борей и „По-тихо от мрак“ на Христо Кърджилев вече пожънаха заслужен успех сред читателите.

„Не беше тук и си отиде“ на Георги Томов е нещо различно – заради нея изобщо я има тази серия и заради нея изобщо нагазих в трънливата, понякога направо кална територия на модерната българска литература. Но не ми се задълбава в това; предпочитам да ви разкажа историята на книгата.

Беше декември 2012 г. Приятелка на Георги ми прати няколко негови разказа по пощата. Тя вярваше силно, че си заслужават, и ме убеди да ги видя скоро. Качих файловете в електронния ми четец и когато по празниците си заминах към родния Видин, ги зачетох в автобуса. Беше права – разказите бяха прекрасни и много различни един от друг, показвайки както талант и жизнен опит, така и познаване на хората и отношенията им. Тези разкази заслужаваха да бъдат издадени.

Писах на Георги, запознахме се, той ми прати и други свои разкази. Четох, избирах, подреждах, препореждах, спорихме с него, допълвахме, изваждахме, пренареждахме – никога не съм оформял книга в толкова тясна комуникация с автор; дори работихме няколко шантави таблици, които се оказаха изненадващо полезни.

Пътем, както често се случва в живота, открих и човека, който знаех, че ще направи впечатляваща корица – съвсем различна от всичко, което е излизало с логото на „Изток-Запад“ досега. Това бе Райчо Станев, чиито корици за „Токио: отменен“ на Рана Дасгупта и „Творци на памет“ на Джефри Мур (и двете издания на „Жанет 45“) са еталон за оформление на съвременна литература

според мен. Той, сами виждате, свърши изключителна работа, и съм му безкрайно благодарен.

И ето я книгата. Разказите са подредени точно така, както ги исках – започват забавно с „Пан Шветлан Железния“, първия разказ, който ми подсказа, че тая книга ще я има, после натезават с оформянето на този образ, а натам има какво ли още не. С богат житейски опит зад гърба си, Георги Томов разгръща смайваща палитра от чудновати истории, дишащи, живи герои и сложни морални дилеми, които нямат лесно и вярно решение – всичко това гарнирано с чудесен, зрял стил на писане.

Сред тези страници има какво ли не – смях, тъга, щастие, има болка и сълзи, но най-вече дълбоко, проникновено разбиране за същността на човешкото в толкова различните му форми. Има ги хората, слаби и подвластни на страстите си, но и силни и помитащи всички прегради, когато си изяснят какво искат от този озъбен живот – и се пресягат да си го вземат. Много от героите са успели наглед, но са загубили човешкото – и тръгват спешно да наваксват пропуснатото.

Умът не забравя, сърцето не прощава, всичко е винаги тук и сега, дори и привидно куп сезони да са се изтъркаляли. И си плащаш за всичко, плащаш скъпо и прекомерно много, защото животът е най-големият лихвар. И често осъзнаваш твърде късно, че той не е бил тук... и вече си е отишъл.

Христо Блажев
www.knigolandia.info

Пан Шветлан Железния

I. ПИРАНИ

Слънцето залезе и вечерният бриз най-после довя очакваната прохлада. Облакътен върху дървената маса, която някога бе боядисана в бяло, Пан Шветлан е втренчил поглед в притъмнялото море. Сами сме. Седим пред рибарската му хижа над залива с таляна.

В бутилката са останали два пръста узо, пресягам се и му ги наливам. Разхалтеният стол проскърцва под мен – текаят последните му дни, но все още се държи. Опитвам да си набода маслинка с клечката за зъби, но тя се чупи. *Наздраве*, казвам, *прост*, отговаря Пан Шветлан и отпиваме.

– Трябва да скочиш в пропастта, за да разбереш дали можеш да летиш! – философствам за живота.

– Трябва ли да скочиш в пропастта, за да разбереш, че не можеш да летиш? – сваля ме на земята той.

Говори бавно, като движи само устните си. Дори не мигва. Непосветените мислеха, че му викат „Железния“, защото при никакви обстоятелства лицето му не променя отнесеното си изражение.

Пан Шветлан обикновено мълчеше, но когато биваше въвлечен в разговор, вметваше странни забележки, понякога в абсурдно смешна комбинация с каменната му физиономия. На тези, които не го познаваха добре, изобщо не им беше забавен, защото в негово присъствие се чувстваха неловко. Не знаеха как да реагират, а това предизвикваше истеричен смях у приятелите му. Такива уж имаше много, но никой от тях не бе обърнал внимание на мимолетния ужас, който всяка привечер избухваше зад клепачите му. Неизменно, само за миг – точно когато мракът надвиваше светлината на отиващия си ден. Тогава, ако човек се вгледаше внимател-

но, щеше да забележи влагата, избила в избелелите му от соления въздух очи. Това ги правеше да изглеждат една идея по-тъжни.

Преди време бях попитал Пан Шветлан защо се страхува от нощта, а той стоеше безмълвен, забил две изумруденосини висулки лед през мен, през морето зад мен, през света зад морето... След невъзможно дългото мълчание бе стиснал рамото ми с ръка и толкоз. Онази вечер разбрах, че незнайно как съм спечелил уважението и приятелството на Железния.

– Трябва да се научиш да пиеш, щом искаш да летиш. Казвай за какво си дошъл, преди да съм се отцепил.

Шегува се, разбира се, разтеглям устни в малко крива усмивка и въздишам. Той става и влиза вътре, за да вземе от хладилника нова бутилка узо – преди час се бях появил с каса от любимата му марка. Още не е седнал обратно и аз бързам да започна:

– Виж, познаваме се от години, но никога...

– Карай направо.

Налива от прозрачната течност с проблясващи кристалчета. На мен символично, на себе си щедро. Съсредоточавам се и започвам да декламирам наизустеното от повтаряне наум:

– Знаеш, че се опитваме да оцелеем сред акулите... Неотдавна се отвори възможност да отхапем по-големичко парче от баницата, но трябваше да се вкара бая сухо, та включихме едни руски другари. И май сгрешихме... – замълчах.

Той също мълчеше, търпеливо чакаше да продължа. Нямах намерение да ми помага с тъпи въпроси и междуметия.

– Преди не бяхме работили с тях и не се познавахме кой знае колко, но така се случи. Договорихме се, но знаеш как става при договорки, скрепени със стискане на ръце... След време спомените избледняват и всяка от страните започва да си тъкува правата и задълженията, както ѝ изнася. Та така и в нашия случай. А напоследък нещата позагрубяха.

– Мъчи те предчувствие за раздяла. Несходство в характеристиките. Липса на взаимна обич и доверие – изброява Пан Шветлан, правейки точна дисекция на отношенията ни с руснаците, а аз се захилвам нервно.

Предишния ден се бях чул с шефа-батюшка и той ме покани да наминем с момчетата, знаеше, че няма да отида сам. Да сме пийнели, пък и да сме поговорели *как друзья*. Съобщи ми деня и часа на срещата, без изобщо да ме попита мога ли, удобно ли ми е. Демонстрираше надмощие. Тонът му бе сърдечен и добронамерен – категорична предпоставка за студена пот и мравки по гърба. Изобщо не се блазних от перспективата да влизаме в спор с колектива му от корави руснаци.

Веднага след разговора, както си бях със скапано от гадни предчувствия настроение, позвъних за съвет на техен бивш партньор.

– Противоречия с тия шибани руснаци се изглаждат по няколко начина, но само един от тях е цивилизован.

– Така ли, какъв е?

– Пиене! – категоричен е, – някой трябва да ги надпие. Това за тях е въпрос на чест, успеете ли – ще ви уважават! Ако обаче се натръшкате – жална ви майка... Когато изтрезнеете, ще разберете, че сте им джиросали полици за душите си със срок за погасяване вчера. И докато се усетите, ще ви оглозгат като пирани!

Опреш ли до Пан Шветлан, трябва да играеш по неговите правила – методично и напоително пиене, спокойно и без бързане. От време на време надигам чашата си, пълна с повече вода, отколкото с узо, и мезя с лъскави дребни маслинки. Дебна ги съсредоточено и ги ловя направо с пръсти, след като клечката ми за зъби се счупи – в този момент да извадя нова от кутийката ми се вижда непосилна задача.

Единственият, който може да ми помогне с руснаците, е Железния. Той притежава изродска способност да изпива безумни количества алкохол от всякакъв вид, марка и качество – без да придирия, в произволен ред, поединично или на къси редове (както сам казваше), винаги чисто, никога с мезе. Бях се довялякъл на майната си и нямаше да приема отказ. Ако трябваше, щях да седя с дни върху тази разбрицана вехтория – внимателен като сапъор в акция, докато не го склоня да ни помогне. Обяснявам му ситуацията.

– Та... бихме се оттеглили кротичко от съдружието с братушките, при поне частична компенсация, но не и да прием студена вода.

– Или водка – вметва Пан Шветлан. – С черен хайвер – деликатес за боговете и семки за „новите руснаци“.

– Май ще почнем с водка. Ще има среща. Трябва да ги надпием. Руснаците.

Мълчи си, все едно не ме е чул.

– Трябва да надпием шибаните руснаци! – повтарям.

– Ми надпийте ги – казва.

– Ние ли?! Ти ще успееш ли? – нарочно задавам въпроса по този начин – искам да го предизвикам. Той поклаща глава, слага ръка на рамото ми и отговаря спокойно:

– Добре. Не е проблем.

След като се събвивам с неговото съгласие, се изправям, кимам отривисто и полака се намъквам в хижата. В предното помещение се белее чист чаршаф, метнат върху част от дългата пейка покрай стената. Постлан е специално за мен от жената на Пан Шветлан – полска курва с голям задник и още по-голямо сърце. Падам възник върху бялото петно и се опитвам да не го оповръщам.

Пан Шветлан е местна легенда. От време на време помага на таяна, но това му е по-скоро хоби. Другаде му е силата. През туристически сезон Железния е част от екипа на атракциона *Робинзон Крузо* – *разходка с яхта и пикник на пустинен остров*. В рекламната брошура, раздавана в хотелите на „Златните“, „Албена“ и Балчик, се подчертаваше изрично, че пиенето е *free*, и голяма част от клиентите участваха точно заради тази опция.

Сто дни в годината Пан Шветлан изпълняваше специална задача – напиваше туристите. Флотилията от няколко яхти претрупваше набързо круизната част – влизаха толкова навътре в морето, колкото брегът да стане едва видима черта на хоризонта. После се връщаха обратно и акостираха в забравено от бога на инвеститорите заливче, в действителност само на десетина километра

от луксозните хотели. Там всички слизаха на брега и се почваше същинската част.

Разпалваха се огньовете и докато на импровизираните барбекюта цвърчаха сочни мръвки и риби, Пан Шветлан успяваше да довърши и най-печените пиячи. Говореше сносно английски, но винаги вдигаше наздравиците на немски, защото немският му бе наистина добър, а и казваше, че харесва простотата на немското напиване. При него нямало онова характерното за славянските народи убеждение, че всичко, дори и напиването, или най-вече напиването, трябва да се прави от душа, с виц или с някаква фантастична история-наздравица. Немците казват просто *наздраве* в два варианта – *prost* и *zum Wohl*, второто означава нещо като *за добро*, за *хубаво*, *прост* пък идва от *прозит*, но никой не използва пълната форма. Означава *да сме добре*, *да сме здрави*. Кратко и прагматично – възхищаваше се безизразно Пан Шветлан пред туристите. Като немския секс.

Освен да вдига наздравици и да пие на екс, Пан Шветлан вкарваше в действие странното си чувство за хумор, което за мъжете, без значение от коя нация, ставаше все по-разбираемо с увеличаване на изпитото количество алкохол. Малко преди последната фаза на напиването – изпадане в кататония, всички ревяха с глас и се превиваха от смях. Круизът надали оставяше реални следи в главите на господата туристите, но след време те убедено твърдяха, че са се докоснали до усещането за пълно щастие.

При жените този подход не вършеше работа. Те се нуждаеха не от алкохол и забрава, а от мъжко внимание и ярки спомени, с които да се хвалят пред приятелките си. За тях имаше грижата нарочно лице на име Кики, по прякор Папуняка – висок, сух и жилест, с набола брада и въздълга вълниста коса. За атрибута му се носеха легенди на повечето от познатите европейски езици. Той обслужваше дамите, най-често порядъчно презрели до онази палава възраст, в която задръжките съзнателно биват потъпква ни. Кики ги омайваше с комплименти – немският му бе безупречен, *берлинер наречие*, и когато се стигнеше до действия, изобщо не се колебаеше. Така плющеше дъртите брантии в храстите, че се вдигаше пушек, по-гъст от този по скарите. Миризмите на печена риба, пиячка и лют дим се смесваха с тези на похот и морска сол,

лъхаци от младото тяло на Кики – неповторимо ухание, от което горките женици се чувстваха живи, адреналинно шибано живи. Какво повече можеха да искат, за да ударят върху тези незабравими спомени личния си гриф *forever*?

Надигам се в постелята, когато полската курва изниква отнякъде и ми носи шише с вода и леген – за всеки случай. Печена е, опитна и грижовна. Пиян съм, а това ми се случва средно веднъж на десетина години. Извисявам глас и се опитвам да звуча ясно, но без да крещя:

– Пан Шветлан, да знаеш... каквото поискаш...

Изпитвам притеснение от факта, че не контролирам ситуацията. Това ми действа по-зле от изпитото узо. Нищо не знам за този човек. Дори не знам защо ще ми помогне. Дочувам отвън гласа на Железния:

– Остави. Както виждаш, тук не ми трябва кой знае какво. Зимата е още далече. Заспивай.

Дачата на Артъм Каназиревич е дискретна резиденция между „Златните“ и „Дружба“. Пътят свършва пред кована желязна порта, умело вписана в зелена стена от кипариси. Слизаме от джипа – с Железния и брат ми изчакваме Николайчо да паркира до редицата луксозни возила. Отвън има трима „мальчики“, други двама са заседнали в остъклена бронирана кабина с проблясващи в утробата ѝ монитори. Охранителите са поддържани момчета – сигурно работят върху себе си поне по пет часа дневно. Висок съм класическите шест стъпки – около метър осемдесет и три, бил съм професионален спортист, но всеки от тях може да ме сложи на коляно и да ме напердаши. Това ме опечалява. Пан Шветлан ми стига до рамото и не помага много за подобряване на средните ни показатели, но не личи да му пука.

Не очаквах такъв жест – още на входа ни посреща самият Артъм Каназиревич. Той има подвеждащо благородна осанка,

която се дължи на изцяло побелялата му коса и изправената военна стойка, подчертана от ушити по поръчка тъмносин костюм и светлосиня риза, разкопчана на яката. Здрависва се енергично с мен и брат ми, кимва на момчетата с нас, без да подава ръка. Всички сме облечени значително по-скромно от него, но той не показва, че го е забелязал.

Обиколката започва от кичозен шадраван, току до входа – мощни струи се изстрелват от гравирани месингови дюзи, разположени по периферията на мраморна петолъчка. Домакинът изказва възхищение от красотата на покрилите водното огледало лилии. Ние също. Не споменава нищо за рибите – въртят се в центъра, около местата, където пада водата. Николайчо им се зарадва – той е невинна душица и обича рибки, а ние с брат ми се споглеждаме: пирани, едри като ракети за тенис. Последва триумфален тур из прекрасната градина, където чуваме имената на десетки ценни и безценни растения. Кимаме разбиращо, заинтригувани, аха да започнем да си водим записки.

Настаняваме се край майсторски изработена маса от ковано желязо, с дебел стъклен плот. Столовете са в същия железарски стил. Не вярвам да са удобни, но греша. Артъом Каназиревич сядна на едната къса страна, аз на другата. Вляво от него са брат ми, Пан Шветлан и Николайчо, вдясно – Стъопата и двама богатири. Познавам Стъопата – дясната ръка на шефа. Сипаничав, сресан назад момък, крехък на вид, но непоносимо бърз с пистолета – можеше да го извади, употреби и прибере, преди да се уплашиш.

Не ни представят богатирите – надали се срамуват от тях, по-скоро ги считат за представителни сами по себе си. Пан Шветлан поглежда приказния юнак срещу него:

– Тениската на тоя става за халат на Арнолд Шварценегер.

Прав е, момъкът е сериозен. Другарчето му също не изглежда да дребно, което при това съседство си е постижение. Кръцавам си ги Иля Муромец и Добриня Никитич. Пан Шветлан довършва огледа на противника:

– Тоя може да накара Терминатора да препаше престилка и да му сготви супа.

Пред нас има водка в запотени кристални гарафи и минерална вода в стъклени кани. Помощна маса встрани е отрупана

с перфектно аранжирани „закуски“: сьомги, белуги, хайвер, кралски скариди и всевъзможни морски хубости в суров, полусуров и желеиран вид. Така и не ги опитахме. Стъпата и Добриня Никитич наливат водка в кристалните чаши. *На здорovie*, казва Артъом Каназиревич, *на здорovie*, повтаряме. Отпивам глътка, наливам си вода, вадя демонстративно няколко блистера антибиотици и гълтам шепа безобидни хапове, пакетирани в тях. Всички освен мен са изпили чашите си на екс. Батюшката издиша *Ху! Поехали* и се започва. На втория тур Иля Муромец подлага водна чаша, Пан Шветлан го последва. Така негласно излъчваме титулярите.

Мъачим. Прием. Руснаците с небрежна лекота, брат ми символично, Ники аматьорски, а аз само манкирам. Пан Шветлан Железния е очи в очи с Иля Муромец, по-точно очи в гърди, чаша срещу чаша, все едно ще се трошат на канадска борба. Изглеждат като рибарска гемия срещу ескадрен миноносец. Но Пан Шветлан не се плаши, дошъл е да пие. Това му е работата, човекът е професионалист... Железния бавно побърква Иля Муромец. На ринга остават само двамата. Стъпата се е оттеглил, но все още е контактен. Артъом Каназиревич е омагьосан и вкаменен, гледа втренчено. На няколко пъти успява да ме изненада – мигва. Герой. Първата резерва Добриня Никитич изкарва още няколко обиколки от по двеста грама. Стеснително и безутешно се свлича под масата, затиска ми крака, не го чупи, защото успявам да го издърпам навреме, но мокасината ми остава под телесата му. Не виждам смисъл да го моля да се отмести, а ще ми трябва джип с лебедка, ако искам аз да свърша тази работа.

Пот избива по челото на Пан Шветлан.

– Как си? – питам.

Той, без да отмества поглед, отговаря:

– Ще се напикая! Тоя не е човек... Откъде го изровиха?!

– Сигурно е нарочно сглобен. Да питам ли за тоалетна? – викам.

– Не, тук е като при покера – прошепва.

Вдига пълната си чаша и казва високо и отчетливо:

– Може да се изпуснем, но няма да се изложим!

Гаврътва я на екс и недоволства:

– Никой не се смее. Толкова заспала публика отдавна не съм имал.

Иля Муромец въздъхва, подбелва очи и пада назад като разкачена от пантите врата. Ставаме, брат ми се опитва да помогне на Железния, но той сочи Николайчо, когото съм изтървал от очи в последните двадесетина минути – някоя от тях е била фатална. Поделяме си го и тръгваме по алеята. Пан Шветлан е зад нас, движи се на каданс, стъпва внимателно, все едно носи пирамида от кристални чаши за шампанско, пълни до ръба с *Laurent-Perrier Grand Siecle La Cuvee – 1960*.

Плискам Николайчо с вода от шадравана и той идва на себе си. Живата картина „Неваляшка с двама казаци“ се затътря към паркирания отвън джип.

Охраната е наредена като за сутрешен развод, само дето не си показват иглите и конците в кепетата. Гледали са дербито на мониторите. Тъкмо да им дам „свободно“, и Николайчо се изпъва и изревава гръмовно прословутата „своя“ фраза, която подозирам, че е заимствана от Адолф. Много пъти ни е спестявала неприятности, но сега ми звучи леко самохвално, макар и исторически достоверно:

– Ахтууунг! Ще стане въргал, но някои няма да му видят края!

Дали от почуда, дали от омраза към езика, но гардовете стоят като гранитни Альоши, мълчаливо вперили очи някъде зад Вестителя на Въргали.

Обръщам се – Пан Шветлан се е качил на ръба на шадравана. С малкия си ръст, изпънат гръб и вирната брадичка ми прилича на Наполеон...

От мраморния си пиедестал Железния маршал пикае със страшна сила право върху водните лилии, пираните и българо-руската дружба.